

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

УДК 378:001.895

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20358715>

Інноваційна педагогічна діяльність: шляхи реалізації в закладах вищої освіти

Лупаренко Світлана Євгенівна

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, Україна 61000, м. Харків, вул. Алчевських, 29,
<https://orcid.org/0000-0002-3111-5340>

Матвійчук Ольга Миколаївна

доктор філософії, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна 61022, м. Харків, майдан Свободи, 4,
<https://orcid.org/0000-0002-5007-5583>

Прийнято: 12.04.2026 | Опубліковано: 30.04.2026

***Анотація.** Метою статті є розкриття шляхів реалізації інноваційної педагогічної діяльності в закладах вищої освіти. Уточнено, що інноваційна педагогічна діяльність викладача в закладі вищої освіти передбачає системний процес розробки, апробації та впровадження нових освітніх ідей (освітніх технологій, форм, методів, засобів навчання тощо), що спрямовується на якісне оновлення освітнього процесу й підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Розкрито напрями реалізації*

інновацій у закладі вищої освіти, а саме: технологічний (упровадження цифрових інструментів, систем змішаного та дистанційного навчання, використання штучного інтелекту тощо); методичний (розробка і впровадження нових організаційних форм і методів навчання, які стимулюють активність студентів); особистісно-орієнтований (розвиток м'яких навичок здобувачів, їхніх цінностей, культури, здатності до саморозвитку). Охарактеризовано шляхи реалізації інноваційної педагогічної діяльності в закладі вищої освіти, а саме: упровадження гнучких форматів організації освітнього процесу, як-от: змішане навчання, дистанційне навчання, мережеве навчання, дуальне навчання; упровадження сучасних форм і методів навчання (активні та інтерактивні методи, проєктні методи, імітаційні методи, контекстне навчання); цифровізація освітнього процесу (використання систем дистанційного навчання; застосування віртуальної та доповненої реальності для візуалізації навчального матеріалу, залучення цифрових ресурсів в організації освітньої діяльності); постійний моніторинг якості освіти та результатів використання інновацій (упровадження системи оцінювання ефективності інновацій, пошук, апробація та поширення нових ідей, методик навчання тощо); розвиток інноваційної культури викладача (мотивація та підготовку педагогів до використання освітніх інновацій, рефлексію педагогом своєї викладацької діяльності). Підкреслено виключне значення педагога-інноватора в успішності впровадження освітніх інновацій.

Ключові слова: *інноваційна педагогічна діяльність, освітні інновації, шляхи реалізації, педагог-інноватор, цифрові технології, форми і методи навчання, заклади вищої освіти.*

Innovative pedagogical activities: the ways of implementation in higher education institutions

Luparenko Svitlana

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Educational Sciences and Innovative Pedagogy, H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Ukraine 61000, Kharkiv, 29 Alchevskykh Street,
<https://orcid.org/0000-0002-3111-5340>

Matviichuk Olha

PhD, Associate Professor of the Department of Foreign Languages for Professional Purposes, V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine 61022, Kharkiv, 4 Svobody Square, <https://orcid.org/0000-0002-5007-5583>

Abstract. *The purpose of the article is to reveal the ways of implementation of innovative pedagogical activities in higher educational institutions. It has been specified that teacher's innovative pedagogical activities in higher education institution are a systematic process of developing, testing and implementing new educational ideas (educational technologies, forms, methods, teaching aids, etc.), which is aimed at qualitatively updating the educational process and increasing the competitiveness of pre-service specialists. The directions of implementing innovations in a higher education institution have been revealed. They are: technological (implementation of digital tools, blended and distance learning systems, use of artificial intelligence, etc.); methodical (development and implementation of new organizational forms and teaching methods that stimulate students' activity); personality-oriented (development of students' soft skills, their values, culture, ability to self-development). The ways of implementing innovative pedagogical activities in a higher education institution have been described. They*

are: introduction of flexible formats for organizing the educational process, such as: blended learning, distance learning, online learning, dual learning; introduction of modern forms and methods of learning (active and interactive methods, project methods, simulation methods, contextual learning); digitalization of the educational process (use of distance learning systems; use of virtual and augmented reality for visualizing educational material, involvement of digital resources in the organization of educational activities); constant monitoring the quality of education and the results of using innovations (introduction of a system for assessing the effectiveness of innovations, search, testing and dissemination of new ideas, teaching methods, etc.); formation of teacher's innovative culture (motivation and teachers' training for using educational innovations, teachers' reflection on their teaching activities). The exceptional importance of the teacher-innovator in the success of implementing educational innovations has been emphasized.

Keywords: *innovative pedagogical activities, educational innovations, ways of implementation, teacher-innovator, digital technologies, forms and methods of teaching, higher educational institutions.*

Постановка проблеми. Сучасний світ розвивається дуже швидко і динамічно. Різноманітні інновації постійно з'являються і впроваджуються в різні сфери людського життя, зокрема систему освіти, модернізуючи її в напрямі цифровізації і технологізації. Це дозволяє якісно оновити освітній процес у закладах освіти, упровадити нові форми, методи і засоби навчання, що сприяє легшому опануванню навчальним матеріалом студентами, розширенню доступу до освітніх ресурсів усім бажаючим, забезпечує гнучкість і мобільність освітнього процесу, його адаптацію до нових умов життя й освітніх викликів, індивідуалізацію навчання та задоволення пізнавальних інтересів усіх здобувачів освіти.

Водночас, зараз освітній процес у багатьох закладах освіти в Україні та різних країнах світу передбачає застосування дистанційного і змішаного навчання, що неможливо реалізувати без сучасних цифрових технологій, їхніх інструментів та ресурсів. Відтак, залучення інноваційних цифрових технологій до освітнього процесу закладів освіти стає вимогою і потребою часу.

Це вимагає від викладачів уміння вільно застосовувати освітні інновації у своїй діяльності (відповідно до тематики занять, можливостей студентів і закладу освіти), обирати оптимальні й доцільні способи подання навчального матеріалу з метою якісної підготовки майбутніх фахівців.

Окрім того, сьогодні важко уявити життя без різних інновацій, які значно спрощують діяльність людини в багатьох сферах. Зокрема, сучасний викладач може обирати ресурси для підвищення своєї кваліфікації, професійного зростання незалежно від країни і закладу освіти, що їх пропонує. З огляду на це опанування інноваціями набуває для кожного особистісного сенсу, адже дозволяє підвищити професійну компетентність людини, сприяє її особистісній і професійній самореалізації.

Це є особливо важливим для викладачів закладів вищої освіти, оскільки, з одного боку, від їхньої обізнаності, професійної майстерності й інноваційної компетентності залежить якість підготовки майбутніх фахівців, а з іншого боку, викладачі стають для студентів взірцями провадження інноваційної педагогічної діяльності і застосування інновацій в освітньому процесі, що дозволяє здобувачам вищої освіти самим навчитися застосовувати інновації у своїй подальшій професійній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто відмітити, що проблема провадження інноваційної освітньої діяльності викладачами в закладах вищої освіти є актуальною в сучасній освітній практиці й певною мірою досліджуваною у вітчизняній і зарубіжній науково-педагогічній думці.

Так, Н. Плахотнюк [20] досліджує значення інноваційної діяльності майбутніх педагогів. Л. Козак [16] та І. Муращенко [19] вивчають суть, ознаки і структуру інноваційної педагогічної діяльності педагогів. Окрім того, низкою науковців (Л. Нічуговська, Л. Ніколенко, А. Криворотько та ін. [15]) висвітлюються теоретичні засади інноваційної педагогічної діяльності як чинника формування життєтворчої компетентності здобувача освіти.

Інший напрям досліджень – це практичні нароби з питань провадження інноваційної педагогічної діяльності викладача. Так, В. Бородюк, Л. Антонюк, В. Семенчук [13], О. Матвіяс, Н. Городецька [18] вивчають досвід здійснення інноваційної освітньої діяльності в різних закладах освіти, а також методики впровадження освітніх інновацій. Багато вчених підкреслюють виключне значення особистості педагога в упровадженні освітніх інновацій. Так, Д. Гладка, І. Хом'юк [14] вивчають інноваційну діяльність викладача в системі вищої освіти й особливості впровадження освітніх інновацій. З. Крамська [17], В. Уруський [22] досліджують формування готовності педагогів (майбутніх і практикуючих) до інноваційної діяльності. Л. Рибалко, Ж. Дін, Д. Овсюк [21] висвітлюють специфіку стимулювання інноваційної діяльності викладача вищої школи. Окрім того, Ю. Бойчук, А. Боярська-Хоменко [12] розкривають питання інноваційної діяльності керівника закладу вищої освіти в системі внутрішнього управління якістю.

У контексті окресленої проблеми варто також визначити основні напрями дослідження цього питання зарубіжними вченими, зокрема: технологічні досягнення й інноваційні ідеї, що впроваджуються в системі освіти (Л. Гуардія, Д. Клаугер, Т. Андерсон, М. Майна [7], С. Халілі [8]); інноваційна культура в системі освіти й організація діяльності інноваційного закладу освіти (А. Чечіліані [4], Д. Фуад, К. Муса, З. Хашим [6]); інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування культурної компетентності

студентів (К. Бауера, Й. Бай [2]); практичні аспекти впровадження інновацій у системі освіти, як-от: застосування сучасних технологій в освітньому процесі (Ф. Челік, М. Батурай [5]), зокрема інтерактивних технологій (І. Назлідю, Н. Ефколідіс, К. Какуліс, П. Кіраціс [11]), гейміфікації (Дж. Кампільо-Феррер, П. Міраллес-Мартінес, Р. Санчес-Ібаньєс [3]), персоналізованого навчання (Х. Аламрі, В. Лоуелл, В. Вотсон, С. Вотсон [1]); формування інноваційних здібностей студентів (М. Мейх'ю, Б. Селзнік, Л. Жан, А. Барнс, С. Мангія [10]; створення інноваційного освітнього середовища в закладі освіти (Дж. Кедіан, Дж. Вест-Бернем [9]).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Утім, незважаючи на наявність певних досліджень з окресленої проблеми, окремі аспекти питання реалізації інноваційної освітньої діяльності (зокрема, напрями, шляхи її реалізації) в закладах вищої освіти не отримали детального висвітлення в науково-педагогічній літературі, що і зумовило цей науковий пошук.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є розкриття шляхів реалізації інноваційної педагогічної діяльності в закладах вищої освіти. Відповідно, основними завданнями роботи є:

- 1) уточнення суті поняття «інноваційна педагогічна діяльність викладача в закладі вищої освіти»;
- 2) розкриття напрямів реалізації інновацій у закладі вищої освіти;
- 3) характеристика шляхів реалізації інноваційної педагогічної діяльності викладача в закладі вищої освіти

Виклад основного матеріалу дослідження. Інноваційна педагогічна діяльність викладача в закладі вищої освіти передбачає системний процес розробки, апробації та впровадження нових освітніх ідей (освітніх технологій, форм, методів, засобів навчання тощо), що спрямовується на

якісне оновлення освітнього процесу й підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців [20; 21].

Інноваційна педагогічна діяльність виходить за межі традиційного викладання і передбачає активізацію творчої діяльності і творчий пошук викладачів (постійний аналіз педагогічної практики і пошук шляхів розв'язання актуальних освітніх проблем), відмову від загальноприйнятих шаблонів (вихід за межі нормативної діяльності, використання викладачами оригінальних, новаторських підходів в організації освітнього процесу), науково-дослідницьку діяльність (дослідження особливостей здійснення освітнього процесу, створення нових і вдосконалення існуючих освітніх технологій) [14; 15; 19; 21]. З огляду на це інноваційна педагогічна діяльність педагога в закладах вищої освіти передбачає дослідження і впровадження різних освітніх інновацій з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, підвищення якості освітнього процесу та його модернізації. У зв'язку з поширенням цифрових технологій у багатьох сферах життя людей інновації в освітньому процесі закладу вищої освіти спрямовуються на впровадження ресурсів й інструментів цифрових технологій, нових форм і методів навчання.

Основними напрямками реалізації інновацій у закладі вищої освіти є [14; 15; 19; 21]: технологічний (упровадження цифрових інструментів, систем змішаного та дистанційного навчання, використання штучного інтелекту тощо); методичний (розробка і впровадження нових організаційних форм і методів навчання, як-от: кейс-методи, проєктне навчання, інтерактивні тренінги тощо, які стимулюють активність студентів); особистісно-орієнтований (розвиток м'яких навичок здобувачів, їхніх цінностей, культури, здатності до саморозвитку).

Шляхи реалізації інноваційної педагогічної діяльності в закладі вищої освіти включають [12; 13; 14; 17; 18; 19; 21; 22]:

- упровадження гнучких форматів організації освітнього процесу, як-от: змішане навчання (поєднання очних занять в аудиторіях із дистанційними елементами та онлайн-курсами); дистанційне навчання (повноцінна освіта через мережеві платформи, що забезпечує доступ до знань незалежно від місця перебування); мережеве навчання (взаємодія кількох освітніх установ для спільного використання ресурсів та викладання окремих дисциплін); дуальне навчання (поєднання навчання в університеті з практичною роботою на підприємствах для здобуття реального досвіду);

- упровадження сучасних форм і методів навчання, як-от: активні (кейс-методи, проблемні лекції тощо) та інтерактивні («мозковий штурм», дебати, рольові ігри тощо) методи; проєктні методи; імітаційні методи (симуляції, віртуальні лабораторії, ділові ігри тощо); контекстне навчання (навчання, що базується на контексті майбутньої професійної діяльності, застосовуючи теоретичні знання для розв'язання практичних завдань);

- цифровізація освітнього процесу, що включає: використання систем дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom); застосування віртуальної (VR) та доповненої (AR) реальності для візуалізації навчального матеріалу; залучення цифрових ресурсів в організації освітньої діяльності;

- постійний моніторинг якості освіти та результатів використання інновацій, що включає: упровадження системи оцінювання ефективності інновацій; пошук, апробація та поширення нових ідей, методик навчання тощо;

- розвиток інноваційної культури викладача, що передбачає: мотивацію та підготовку педагогів до використання освітніх інновацій (підвищення кваліфікації, участь у тренінгах, створення умов для професійного творчого зростання викладачів); рефлексію педагогом своєї викладацької діяльності (постійний аналіз власної діяльності та порівняння її з сучасними підходами).

Важливо відмітити, що успіх упровадження освітніх інновацій значною мірою залежить від готовності викладачів до творчої діяльності та створення цифрового середовища. З огляду на це до педагога-інноватора висуваються певні вимоги, як-от: креативність і здатність до генерації ідей, здатність критично осмислювати власний досвід та порівнювати різні методики, прагнення до постійного професійного вдосконалення та досягнення вершин майстерності тощо [16; 19].

Висновки. Отже, інноваційна діяльність у вищій школі є критично важливою в умовах євроінтеграції та модернізації системи освіти в Україні, оскільки вона забезпечує підготовку фахівців, здатних працювати в динамічному середовищі, виявляти гнучкість і навчатися протягом життя. Інноваційна педагогічна діяльність передбачає системний процес розробки, апробації та впровадження нових освітніх ідей, що спрямовується на якісне оновлення освітнього процесу й підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців. Це здійснюється завдяки впровадженню гнучких форматів організації освітнього процесу, сучасних форм і методів навчання, цифровізації освітнього процесу, постійному моніторингу якості освіти та результатів використання інновацій, розвитку інноваційної культури викладача. Усі ці шляхи спрямовані на підвищення якості освіти та забезпечення відповідності навичок випускників закладів вищої освіти вимогам сучасного ринку праці.

Перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з вивченням умов, що забезпечують успішну підготовку педагога до використання інновацій в освітньому процесі та провадження інноваційної педагогічної діяльності в закладі вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Alamri H., Lowell V., Watson W., Watson S. L. Using personalized learning as an instructional approach to motivate learners in online higher education: Learner self-determination and intrinsic motivation. *Journal of Research on Technology in Education*. 2020. Issue 52(3). P. 322–352. DOI <https://doi.org/10.1080/15391523.2020.1728449>
2. Bauera K., Bai Y. Innovative educational activities using a model to improve cultural competency among graduate students. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*. 2015. Issue 174. P. 705–710. DOI 10.1016/j.sbspro.2015.01.605
3. Campillo-Ferrer J. M., Miralles-Martínez P., Sánchez-Ibáñez R. Gamification in higher education: Impact on student motivation and the acquisition of social and civic key competencies. *Sustainability*. 2020. Issue 12(12): 4822. DOI <https://doi.org/10.3390/su12124822>
4. Ceciliani A. Spaces and activities for an innovative school. *Formazione & Insegnamento*. 2019. Issue 17(2). P. 115–130. URL: <https://ojs.pensamultimedia.it/index.php/siref/article/view/3571>
5. Çelik F., Baturay M.H. Technology and innovation in shaping the future of education. *Smart Learning Environments*. 2024. Vol. 11: 54. DOI <https://doi.org/10.1186/s40561-024-00339-0>
6. Fuad D. R., Musa K., Hashim Z. Innovation culture in education: A systematic review of the literature. *Management in Education*. 2022. Issue 38(3). P. 135–149. DOI <https://doi.org/10.1177/0892020620959760>
7. Guàrdia L., Clougher D., Anderson T., Maina M. IDEAS for transforming higher education: An overview of ongoing trends and challenges. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*. 2021. Issue 22(2). P. 166–184. DOI <https://doi.org/10.19173/irrodl.v22i2.5206>

8. Halili S.H. Technological Advancements in Education 4.0. *Online Journal of Distance Education and E-Learning*. 2019. Vol. 7, Issue 1. P. 63–69. URL: <https://tojdel.net/journals/tojdel/articles/v07i01/v07i01-08.pdf>
9. Kedian J., West-Burnham J. Innovative learning environments: Beginning with the concept. *Journal of educational leadership, policy and practice*. 2017. Vol. 32, Issue 1. P. 7-21. DOI <https://doi.org/10.21307/jelpp-2017-002>
10. Mayhew M. J., Selznick B., Zhan, L., Barnes A., Mangia S. Teaching innovation capacities in undergraduate leadership courses: The influence of a short-term pedagogical intervention. *The Journal of Higher Education*. 2021. Issue 92(6). P. 877–896. DOI <https://doi.org/10.1080/00221546.2021.1876480>
11. Nazlidou I., Efklidis N., Kakoulis K., Kyratsis P. Innovative and Interactive Technologies in Creative Product Design Education: A Review. *Multimodal Technologies and Interaction*. 2024. Vol. 8.(12): 107. DOI <https://doi.org/10.3390/mti8120107>
12. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А. Інноваційна діяльність керівника закладу вищої освіти в системі внутрішнього управління якістю. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2022. Вип. 58. С. 7-16. DOI <https://doi.org/10.34142/2312-1548.2022.58.01>
13. Бородюк В., Антонюк Л., Семенчук В. Інноваційна діяльність закладу вищої освіти в умовах сьогодення (із досвіду роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти). *Нова педагогічна думка*. 2024. Т. 120, № 4. С. 16-21. DOI <https://doi.org/10.37026/2520-6427-2024-120-4-16-21>
14. Гладка Д., Хом'юк І. Інновації та інноваційний викладач у системі вищої освіти. *Молодь в науці: дослідження, проблеми, перспективи*: тези допов. Всеукр. наук.-практ. Інтернет-конф. студ., аспірантів та молодих науковців, Вінниця, 01–14 травня 2021 р. URL:

<https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/33843/Теза.%20Гладка%20Д.%20О..pdf?sequence=1&isAllowed=y>

15. Інноваційна педагогічна діяльність як чинник формування життєтворчої компетентності здобувача освіти: кол. моногр. / Л. Нічуговська, Л. Ніколенко та ін.; уклад.: А. Криворотько. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2022. 484 с. URL : https://www.researchgate.net/publication/374662670_INNOVACIJA_PEDAGOGICNA_DIALNIST_AK_CINNIK_FORMUVANNA_ZITTETVORCOI_KOMPETENTNOSTI_ZDOBUVACA_OSVITI (дата звернення: 11.04.2026).

16. Козак Л. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу. *Педагогічний процес: теорія та практика*. 2012. № 2. С. 50-60. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1581/1/L_Kozak_PPTP_2_GL.pdf (дата звернення: 12.04.2026).

17. Крамська З. Педагогічні умови формування готовності здобувача вищої освіти до інноваційної діяльності. *Українські студії в європейському контексті*. 2024. № 8. С. 196-205. URL: http://obrii.org.ua/usec/storage/article/Kramska_2024_196.pdf (дата звернення: 10.04.2026).

18. Матвіяс О., Городецька Н. Запровадження методик дистанційного навчання у закладах вищої освіти. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2024. № 5. С. 92-97. DOI <https://doi.org/10.32782/academ-ped.psyh-2024-1.14>

19. Муращенко О. Сутність та структура інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкових класів. *Наука і освіта*. 2023. № 4. С. 17-22. DOI 10.24195/2414-4665-2023-4-3

20. Плахотнюк Н. Інноваційна діяльність майбутніх учителів як педагогічна проблема. *Професійне становлення особистості: проблеми і*

перспективи : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф., 22–24 жовтня 2009 р.
С 184-189. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/6771/> (дата звернення: 10.04.2026).

21. Рибалко Л. С., Дін Ж., Овсюк Д. Р. Стимулювання інноваційної діяльності викладача вищої школи. *Імідж сучасного педагога*. 2024. № 1(214). С. 31–36. DOI [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-1\(214\)-31-36](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-1(214)-31-36)

22. Уруський В. Формування готовності вчителів до інноваційної діяльності: метод. посіб. Тернопіль: ТОКІППО, 2005. 96 с. URL : <https://ipohnpu.in.ua/wp-content/uploads/2020/04/v.-uruskyj.-formuvannia-hotovnosti-vchyteliv-do-innovatsijnoi-diial-pdf.pdf> (дата звернення: 10.04.2026).